ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУДЫҢ ӘДІСТЕРІ МЕН ТӘСІЛДЕРІ: ОҚУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ ЖЕТІСТІКТЕРІН БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ ТҮЗЕТУ ТӘЖІРИБЕСІН ЖАҚСАРТУДЫҢ ТИІМДІ ҚАДАМДАРЫ

КОРОВИНА СВЕТЛАНА,
Орал қ. ПШО
аға менеджері

Сабақтарда қалыптастырушы бағалауды жүзеге асыру ерекшеліктері

- ҚБ артықшылықтары туралы біледі

- оқушылардың білім, білік дағдыларын бақылау және түзету үшін қолданады

- оқушылардың оқу жетістіктерінің диагностикасы мен мониторингін жүргізеді

- оқушылардың мотивациясының төмендеуі

- формативті бағалаудың тиімді әдістерін таңдаудағы қиындықтар

- ҚБ жүзеге асырудың релеванттық кезеңдерін анықтауда

Зерттеу шеңберінде мұғалімдерге сауалнама жүргізу нәтижелері бойынша

Сыныптағы қалыптастырушы бағалауды іске асыру тәсілдерінің талдауы

ЭЫДҰ/ Білім беру және инновация аясындағы зерттеулерге қатысты Орталықтың халықаралық конференциясы (2008)	• Сыныпта мәдени орта құру • Оқу мақсаттарын тұжырымдау • Білім алушылардың түрлі қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін оқытудың әр түрлі әдістерін қолдану • Білім алушылардың материалдарды түсінгенін бағалайтын түрлі тәсілдерді қолдану • Анықталған қажеттіліктерге қарай оқу үдерісін бейімдеу және білім алушыларға кері байланыс беру • Білім алушыларды оқу үдерісіне белсенді қатыстыру
Блэк және Уильям (2009)	• Оқу нәтижесінің айғақтары ретінде пайдаланылатын тапсырмалар мен сұрақтарды қолдану, сыныпта тиімді талқылау жұмысын жүргізу • Білім алушыны дамытуға бағытталған кері байланысты ұсыну • Бағалау критерийлері мен күтілетін нәтижелерді түсіндіру • Білім алушыларды өз білімдерін өздері құрастырушы ретінде қалыптасуына мүмкіндік беру • Білім алушыларды өзара оқыту ресурстары мен дереккөздері ретінде қолдану
Кларк (2013)	• Оқу мәдениетін дамыту • Білім алушыларды жоспарлау кезеңіне қатыстыру • Белгілі оқу мақсаттарына қарай білім алушылармен бірге бағалау критерийлерін түрлендіру • Сабақта талқылау және пікірсайыстарды қолдану • Білім алушылардан, сыныптастарынан және мұғалімінен тиімді кері байланыс алуға мүмкіндік беру

ТИІМДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУДЫ ІСКЕ АСЫРУ ҚАДАМДАРЫ

1 ҚАДАМ

Мақсатты тұжырымдау

"Мақсатты тұжырымдау" - оқыту нәтижелеріне жету кепілі ретінде

Мақсатты тұжырымдаудың сипаттамасы:

1. Тапсырманың нақтылығы-оқушылар мақсатты нақты түсінуі, оның жұмыс нәтижелерін қандай форматта ұсыну керектігін және мұғалімнің оны қалай бағалайтынын білуі тиіс.

2. Өзектілігі-оқушылар осы тапсырманы бағалаудың мақсаттары мен нәтижелері маңызды және оларға әрі қарай оқу үшін қажет екенін білуі тиіс.

3. Табысқа жету жағдайын жасау-мұғалім әрбір оқушы тапсырманы ойдағыдай орындай алатынына және оның жұмысы объективті бағаланатынына сенуі үшін жағдай жасауы қажет.

«Мақсатты тұжырымдау» қадамын табысты жүзеге асыру үшін төмендегі сұрақтарға жауап беріңіз:

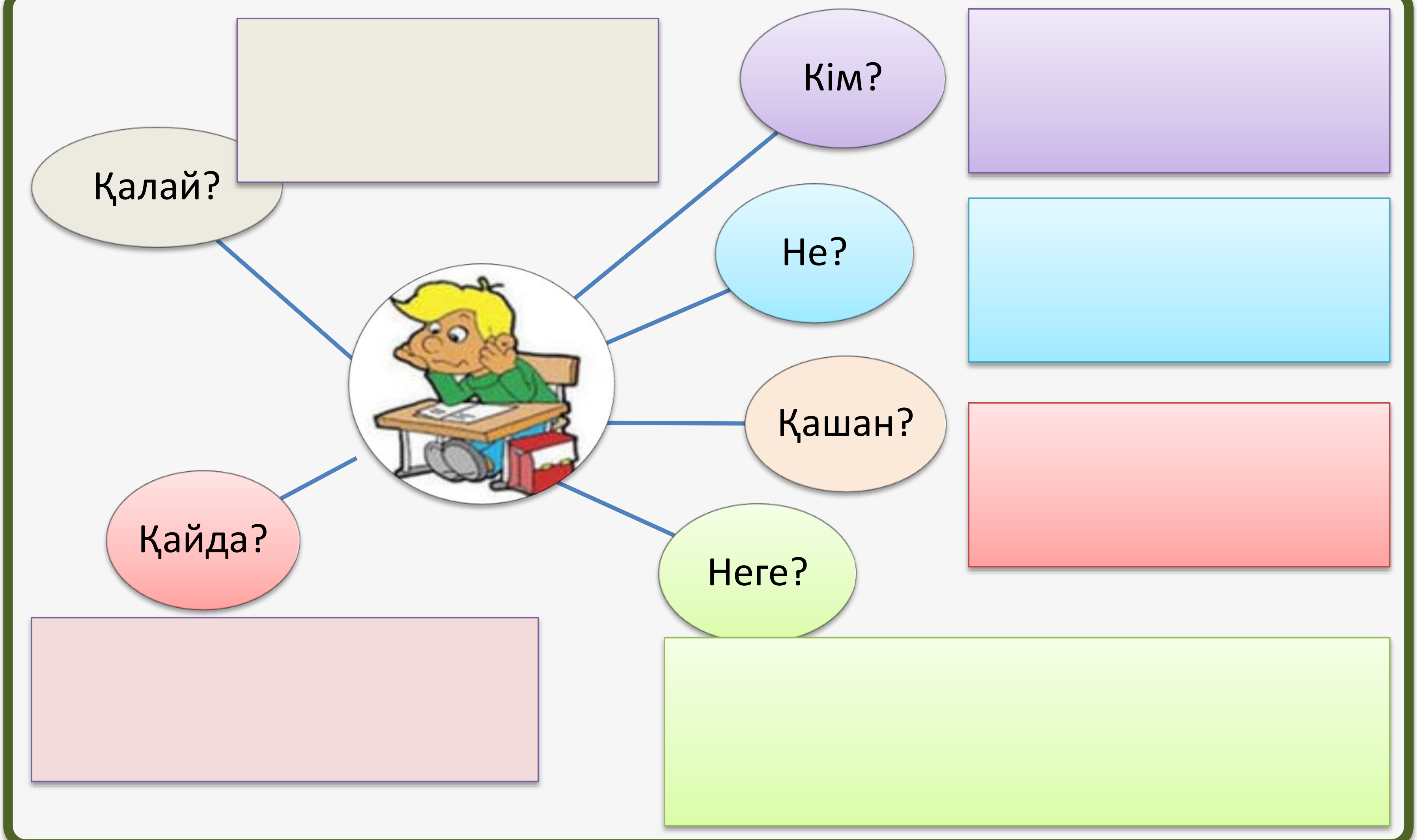

2 ҚАДАМ

Оқушылардың білімін тексеру үшін тапсырманы орындау

Оқушыларға қандай әрекеттерді орындау қажет?

- ***Күрделі*** міндеттерді қосымша бөліктерге бөлу, оқу іс-әрекетінің механизмі мен нысанын таңдау.

- ***Тапсырманың*** қалай және қалайша орындалуы туралы шешім қабылдау.

- ***Дескрипторларға*** немесе мұғалімнің нұсқауларына сәйкес іс-қимылдарды үйлестіру.

- Алынған нәтижелерді ***өздігінен немесе өзара бағалау.***

Мұғалім қандай әрекеттерді орындауы қажет?

Сабақ мақсаттарының деңгейлері	Блум таксономиясының етістіктері	Оқушылардың әрекеті
3 **-жоғары деңгейдегі дағдылар**	**Салыстыру, алмастыру, сәйкестендіру, қорытынды жасау, гипотезаны ұсыну, бір-біріне жинау, қайта қарау және түзету, бағалау, өз пікірін білдіру және негіздеу, дау айту, барлығын өлшеу, құбылыстың құндылығын дәлелдеу**	Шығарма, сөйлейтін сөз, баяндама жазады, эксперимент өткізу жоспарын ұсынады, есепті шешу сызбасын жасайды. Қорытындылардың қолда бар деректерге сәйкестігіне баға береді, қызмет нәтижелерінің маңыздылығын бағалайды.
2 - –Қолдану	**Қолдану, пайдалану, жасау, бейнелеу, шешу, жеңілдетілген түрде көрсету**	Нақты жағдайларда заңдарды, теорияларды қолданады. Жаңа жағдайларда ұғым мен қағидаларды қолданады
1 - Білу мен түсіну 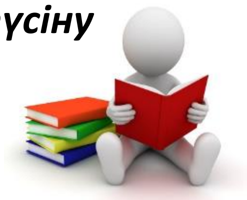	**Атау, тізімдеу, көрсету, орналастыру, түсіндіру**	Терминдерді жаңғыртады, нақты фактілерді, ережелерді және қағидаларды атайды және түсіндіреді, қолда бар деректерден туындайтын айқын салдарларды болжайды.

3- ҚАДА

Сындарлы кері байланыс

Мақтаудың сындарлы кері байланыстан айырмашылығы неде?

- Оқытудың мақсаттары мен нәтижелеріне сәйкес оқушының ***жетістіктеріне негізделеді***.

- Оқушының ***назарын алға қарай тиімді*** жылжу үшін нәтижелерді пысықтаудың нақты артықшылықтары мен ықтимал жолдарына аударады.

- Оқытудың прогресін қамтамасыз ететін ***келесі қадамдарды*** рефлексия мен ***жоспарлауға келтіреді.***

Сындарлы кері байланысты ұсыну моделі

Канвас: тиімді кері байланыс ұсыну

Оқушылар:

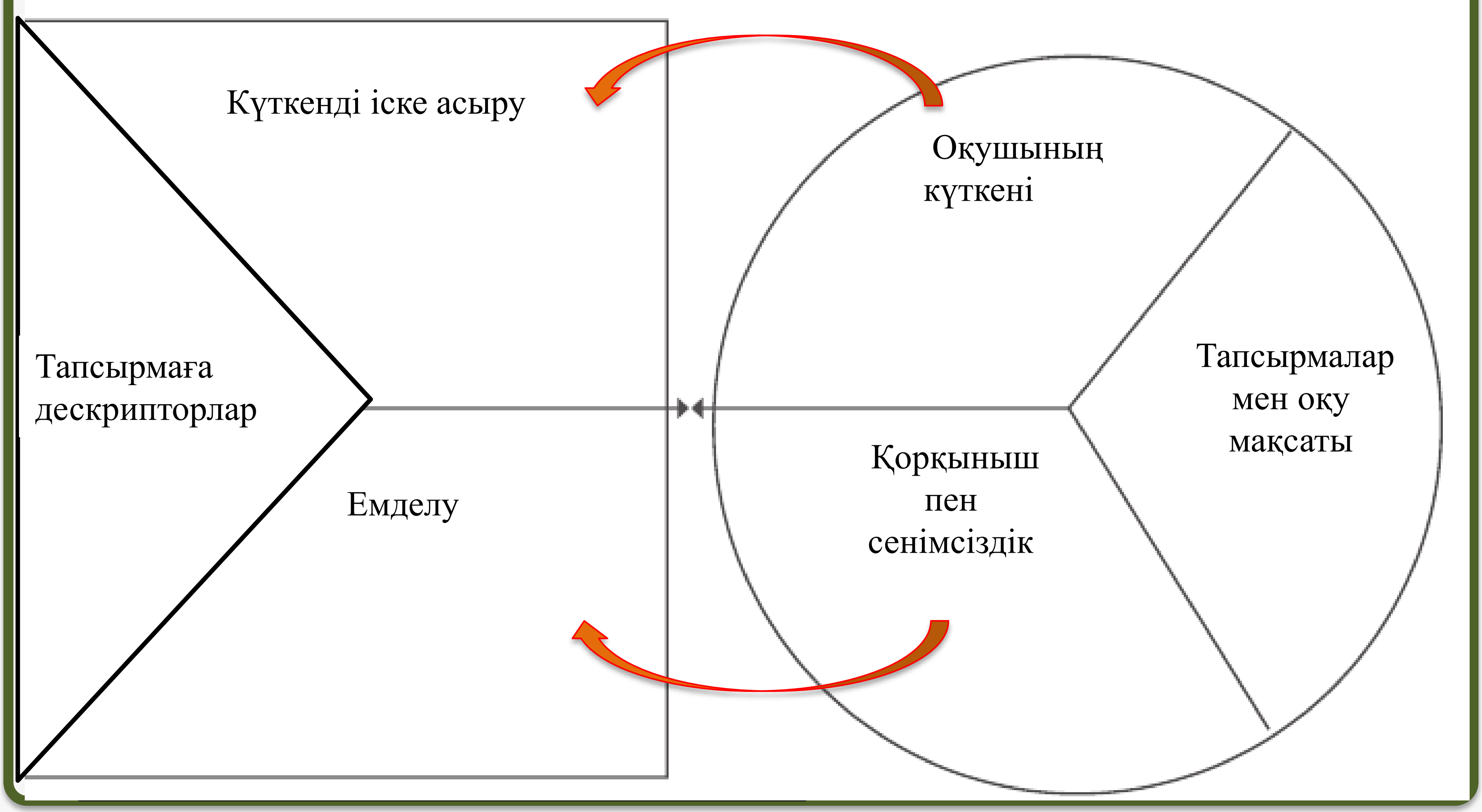

4-ҚАДАМ

Нәтижелерді талдау: оқушылардың білімін түзету үшін тапсырманы орындау

Нәтижелерді талдау: білімді түзету үшін тапсырманы орындау

ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУДЫҢ 4 ПРАКТИКАЛЫҚ ҚАДАМЫ

- ҚБ мақсатты тұжырымдаудан басталуы керек, оның барысында оқушылар білімді тексеру мақсаттарымен танысады
- ФО тапсырмасын орындау кезінде мұғалім оқушылардың жұмысын бақылайды және бағыттайды
- Кері байланыс дескрипторларды орындауға сүйеніп, нақты ұсынымдарды қамтуы тиіс
- Оқушылардың анықталған қателерін талдау кезеңінде мұғалім оқушыларға жіберілген қателерді түзету мүмкіндігін беруі тиіс

Формативтік бағалауды жүзеге асырудың қандай да бір қадамын орындамау оқушылардың оқу жетістіктерін ағымдағы бағалау процесінің тиімділігіне қауіп төндіреді.

Мұғалімдердің тәжірибесі

Мұғалімдердің практикалық нәтижелері

3.1 Тиімді кері байланыс – оқу үдерісіндегі ілгерілеу кепілі

АСЕТОВА ЕСЕНГУЛ ИСКАКОВНА
Жаңақала ЖОББМ, Жаңақала ауданы, қазақ тілі пәнінің жоғары санатты мұғалімі
esengul_asetova@mail.ru

Орыс сыныптарындағы сабақтарында оқушылардың оқудағы жетістіктері мен кедергілерін нақты айқындау мақсатында қалыптастырушы бағалауды сабақ мақсаттары мен бағалау критерийлеріне, тапсырмалардың күрделілік деңгейіне сәйкес құрылымдауға тырысамын.

Сынып: 7 (орыс сыныбы).

Сабақтың тақырыбы: Жылқы – ер қанаты.

7.4.2.1 Эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу.

Бағалау критерийі: *Көтерілген мәселеге келісу-келіспеу пікірлерін білдіріп эссе жазады.*

Кері байланыс: «Өзара редакциялауды бақылау парағы» (1-сурет). **Тиімділігі**: Оқушылар «Өзара редакциялауды бақылау парағы» бойынша бірін-бірі бағалағанда парақтың «Сөз көлемі» деген бөлігіне дейін қамтиды, одан әрі «Орфография мен пунктуациясын» мұғалім өзі жұмысты жинап алып бағалайды. Егер мұғалім оқушының сауатты жазуынан гөрі қазақша сөйлемдерді сауатты құрылымдап, өз ойын еркін жеткізгенін тексергісі келсе, бағалау парағының құрылымын өзгерте алады. Оқушылар бұл парақ бойынша бірін-бірі бағалағанда шынайы, нақты бағалай алады. Жазба жұмысын орындауда қандай кедергі барын, нені жетілдіру керектігін толық анықтай алады.

Басшылыққа алынды: 12.8-үлестірме материал. Т2 ЖББ мазмұны. 9-сынып (орыс сыныбы) қазақ әдебиеті пәнінен М.Өтемісұлының «Қараой» әңгімесі бойынша сабақта қолданылған бағалау әдістеріне сипаттама.

Бағалау критерийлері: 1. Әңгіме мазмұны бойынша оқиға желісін анықтайды. 2. Кейіпкерлер әрекетіне баға береді.

1-тапсырма.

Мәтін мазмұны бойынша 10 сұрақтан тұратын ашық тестке жауап беру.

Оқушылар тапсырманы орындап болған кезде мұғалім сұрақтарды дауыстап оқып шығады да, жауап кілтін тақтаға шығарады. Оқушылар өз жұмысын тексеріп болған соң, оларға «сиқырлы сызғыш» үлестіріледі. Оқушылар барлық сұраққа дұрыс жауап берсе немесе бір қатеден аспаса, сызғыштағы «өте жақсы орындадым» деген жазудың қасына «+» таңбасын қояды. Екі қатеден бастап сегіз қатеге дейін жіберсе «орындадым, қатесі бар» деген жазудың қасына «+» таңбасын қояды. Сегіз қатеден асса, «орындай алмадым» деген жазудың қасына «+» таңбасын қояды.

Одан кейін қате жіберген сұрағы нешінші болса, сызғыштағы сол санды дөңгелектеп қоршайды. Содан соң мұғалім оқушылардан «сызғыштарын» тақтаға магнитпен жапсыруларын сұрайды. Тақтадағы «сызғыштарға» қарап тұрып, оқушылардың басым бөлігі қате жіберген сұрақтарды қоршаған сандары бойынша анықтап, сол сұрақтарды

1-видео. Бірін-бірі бағалау

2-видео. Өзін-өзі бағалау

3.3 Формативное оценивание на уроках английского языка

ЯЦЕВИЧ СВЕТЛАНА ЮРЬЕВНА
ЗКО, район Бәйтерек, КГУ «Дарьинская СОШ, РОО района Бәйтерек», учитель английского языка высшей категории,
yatsevich-svetlana_urievna@list.ru

При проведении формативного оценивания всегда возникает проблема конструктивной обратной связи. Согласно предложенной системе Джона Хатти и Хелен Тимперли, формативное оценивание состоит из 3 обязательных компонентов: Feed-up (постановка целей, разъяснение учащимся задания и как будет осуществляться оценивание), Feed-back (информирование учащихся об их успехе после выполнения задания или об их ошибках) и Feed-forward (инструкция учащимся, как исправить допущенные ошибки). Для проработки материала с допущенными ошибками тут же, на уроке, существует очень эффективная 4-ступенчатая модель формативного оценивания: 1) постановка целей; 2) выполнение задания; 3) проверка выполненных заданий (самооценивание, взаимооценивание или проверка учителем), конструктивная обратная связь и повторение учениками того материала, в котором были допущены ошибки; 4) выполнение заданий для исправления допущенных ошибок.

На видео показан фрагмент урока по теме «Healthy habits».

Цель обучения: 7.4.3.1 – понимать детали аргумента в рамках общих и учебных тем, включая некоторые длинные тексты.

Цель урока, реализуемая на данном фрагменте урока: учащиеся разделяют привычки на полезные и вредные.

Данная цель урока может относиться к развитию среднего уровня мыслительной деятельности – применению, а также может относиться к развитию высокого уровня мыслительной деятельности, так как учащиеся анализируют данный материал, выбирают и распределяют по соответствующим категориям.

Учитель озвучивает цель урока (Feed-up). Учащиеся получают задание и распределяют привычки на полезные и вредные. Затем учащиеся получают карточки с правильными ответами, сравнивают со своими выполненными заданиями, исправляют, подсчитывают свои ошибки и озвучивают их учителю, т.е. происходит процесс самооценивания (Feed-back учителю от учеников). Учитель даёт дальнейшие инструкции (Feed – forward): для тех, кто выполнил задание без ошибок – дополнительное задание (дифференциация по темпу урока), для тех, кто допустил ошибки, – повторить материал и выполнить это задание снова. После выполнения задания учащиеся оценивают себя по карточке с правильными ответами ещё раз. Как правило, ошибок либо не допускается совсем, либо они сокращаются до минимума. После выполнения задания происходит процесс

Видео 1. Ранжирование и соответствие

Видео 2. Взаимооценивание

Мұғалімдердің практикалық нәтижелері

3.4 Қазақстан тарихы сабағында қалыптастырушы бағалау – сабақ тиімділігін арттырудың құралы ретінде

ОРЫНБАСАРОВА ЭЛЬМИРА ОРЫНБАСАРОВНА
БҚО, Орал қаласы
№ 40 ЖОББМ тарих пәнінің жоғары санатты мұғалімі, гуманитарлық пәндер магистрі
Orynbasarova_71@mail.ru

Қалыптастырушы бағалау – сабақ берудің және оқытудың бөлінбейтін бөлігі болып табылады. Қалыптастырушы бағалаудың көмегімен мұғалім оқушының қаншалықты оқу мақсатына жеткенін анықтай отырып, болашақта неге көңіл бөлу керектігін жоспарлай алады. Сабақта оқушылардың белсенділігі артып, өзіндік тұжырымы, сыни көзқарасы қалыптасады. Бүгінгі таңда тарих пәні бойынша қалыптастырушы бағалаудың әдіс-тәсілдері өте көп. Өз сабақтарымда оқушылар қалыптасуы үшін кері байланысты қалай беретінім туралы іс-тәжірибеммен бөліскім келеді. 5-сыныпта «Үйсіндер тарихы және олардың шаруашылығы» деп аталатын тақырып бойынша сабақта үйсін обаларын хронологиялық ретімен орналастыру тапсырмасы беріледі, толық үшеуін тапқан, екеуін немесе тек біреуін дұрыс орындаған және мүлдем қателескен жұптар анықталып, түрлі-түсті білезіктермен қолдарын көтеріп, өздерін бағалайды. Мысалы, үшеуін де толық шешкендер жасыл білезік, жартылай болса сары, ал біреуін шешсе немесе қателессе онда қызыл білезік көтереді. Дегенмен, кейбір оқушылар қателесce де сынып болып бірнеше рет қол шапалақтап мотивация беріледі және өзім осы тапсырманы қорытып, екі жұпқа үйсін обаларының кезеңдерін үйден қайталау туралы ауызша кері байланыс беремін.

Топтық тапсырмалар қалыптастырушы бағалауда үлкен рөл атқарады. Осы үйсіндер тақырыбы бойынша 5-сыныпта төрт топқа әртүрлі тапсырмалар беріледі және дескрипторлары қоса ұсынылады. Топтар өз тапсырмаларын қорғайды, ал басқа топтар берілген дескрипторларға сәйкес жүзеге асты ма, өзара тексереді және ауызша комментарий береді. Мысалы, 1-топ деректермен, 2-топ картамен жұмыс жасаса, 3-топ жарнама жасайды, ал соңғы топ шағын эссе жазады. Осы топтық жұмыстың соңында топ мүшелері өз араларында «Ең жүйелі пікір айтқан топ мүшесін», «Ең белсенді топ мүшесін», «Ең ойы ұшқыр топ мүшесін», «Ең түйінді ой жазған топ мүшесін» анықтайды.

Қалыптастырушы бағалау тапсырмалары және әдіс-тәсілдері дұрыс таңдалса, онда қалыптастырушы бағалаудың 4 сатылы алгоритмін тиімді жүзеге асыруға болады. Оқушыларды дер кезінде түзету, кері байланыс беру оқушылардың білім алу қажеттілігін түсініп, оған қалай қол жеткізу керек, қобалжуды, сенімсіздікті қалай жоюға болады деген сұрақтарға жауап іздеуге көмектеседі. Қалыптастырушы бағалау барда ізденіс бар, ұмтылыс бар. Өз кезегінде мұндай іс-әрекет оқушыны табандылыққа,

1-видео. Өзін-өзі бағалау

2-видео. Өзін-өзі және өзара бағалау

3.13 Формативное оценивание на уроках естествознания как эффективное средство достижения целей урока

БОЛОГИН НИКОЛАЙ ВАСИЛЬЕВИЧ
ЗКО, Таскалинский район,
КГУ «Средняя общеобразовательная школа им. С. Жансугурова»,
учитель географии высшей категории, педагог-мастер
nvologin@mail.ru

Введение обновленного содержания образования в преподавании основ наук требует применения новых подходов и стратегий на разных этапах урока для достижения образовательных и развивающих целей. Одним из таких нововведений является ФО, позволяющее и учителю, и ученику реально, а не формально, увидеть уровень достижения цели урока, внести коррективы в образовательный процесс, а в целом – мотивировать на достижение конечных результатов обучения. Именно умелое использование педагогом приемов ФО на различных этапах урока дает тот образовательный эффект, на который вправе рассчитывать ученики, родители, администрация школ, да и сам педагог.

При имеющемся огромном арсенале методов и приемов ФО перед учителем стоит непростая задача, как в условиях именно данной темы урока, данных целей урока, данного контингента учащихся класса, данного формата урока выбрать наиболее эффективный метод. И здесь многое зависит от мастерства педагога, его уровня самоподготовки к занятию, его творческого потенциала. Так, на уроках естествознания в 5-6-х классах при изучении новой темы «Устройство микроскопа» ФО проходит в формате «Найди соответствие термина его определению» или «Найди соответствие номера объекта, указанного на экране, его названию». Несмотря на внешнюю одинаковость заданий, более сложным для выполнения оказывается первое, требующее осмысление утверждений, определений и характеристик. Поэтому их использование в разных по уровню восприятия информации классах или для отдельных учащихся является примером дифференциации в ходе ФО. При этом можно использовать само- или взаимооценивание по определенным критериям, которые могут разработать как учитель, так и сами ученики. Особое место при проведении ФО имеет этап конструктивной обратной связи, в ходе которой учащиеся сами проговаривают, какие трудности они испытали, что их удивило в ходе выполнения ФО, как и в каком формате они будут выстраивать свое самообучение в перспективе. Следует отметить, что через обратную связь учащиеся уже начинают самообучение, проговаривая содержание допущенных ошибок, намечая траекторию своего развития для более эффективного освоения содержания и целей урока.

При наличии ресурса учебного времени, используя 4 последовательных шага Алгоритма реализации ФО, учитель с еще большей степенью эффективности может решать цели и задачи, стоящие на каждом этапе урока. Такой формат оценивания позволяет учащимся класса на каждом уроке чувствовать себя комфортно, быть

Видео 1.

Найди соответствие

Сіздің сұрақтарыңыз үшін уақыт …

КОРОВИНА СВЕТЛАНА
Орал қ. ПШО, аға менеджері
cpm_Uralsk@mail.ru